

Θεραπεία χωρίς δέσμευση, αλλαγή δίχως επιθυμία;

DOI στην Αγγλική μετάφραση του άρθρου *Systemic Thinking & Psychotherapy*, 28, 14-18.

<https://doi.org/10.82070/SYST20262804>

Χριστίνα-Κωνσταντίνα Καλύβα, Ψυχίατρος Παιδιών & Εφήβων, Συστημική
Ψυχοθεραπεύτρια, Επιστημονικά Υπεύθυνη του Κέντρου Παιδοψυχικής Υγιεινής Αθήνας

Στη σύγχρονη ψυχοθεραπευτική πρακτική παρατηρείται ολοένα και συχνότερα ένα φαινόμενο που, αν και άδηλο/άρρητο, είναι ιδιαίτερα καθοριστικό για την πορεία και την έκβαση της θεραπευτικής διαδικασίας: η αναζήτηση βοήθειας (πρώτο αλλά ουσιαστικό/καθοριστικό βήμα) χωρίς ουσιαστική εσωτερική δέσμευση για αλλαγή. Άνθρωποι προσέρχονται στη θεραπεία, αφηγούνται (με μεγαλύτερη ή μικρότερη ακρίβεια και ενάργεια) τον πόνο τους, αναγνωρίζουν τις (υποκειμενικές ή αντικειμενικές) δυσκολίες που αντιμετωπίζουν (ενδεχομένως εντός πλαισίου αλληλεπιδράσεων με το περιβάλλον τους αλλά και αυτο-αναφορών), ενώ -ταυτόχρονα- φαίνεται να διατηρούν μια βαθιά αμφιθυμία απέναντι στην ίδια την προοπτική της μεταβολής, μια ισχυρή διστακτικότητα απέναντι στην ανάγκη (και) για εσωτερική κινητοποίηση. Το ερώτημα που αναδύεται δεν είναι απλώς αν η θεραπεία μπορεί να «λειτουργήσει», αλλά υπό ποιες ψυχολογικές και υπαρξιακές προϋποθέσεις η αλλαγή καθίσταται εφικτή, και τι σημαίνει, τελικά, να επιθυμεί κανείς πραγματικά να αλλάξει. Συναφής είναι και η ακραία παραμορφωτική αντίληψη ότι η ψυχοθεραπεία μπορεί να λειτουργήσει κατά τρόπο “μαγικό”, ερήμην της βούλησης, της δέσμευσης και της αποφασιστικής επιθυμίας για αλλαγή (από πλευράς του θεραπευόμενου), με μόνη προϋπόθεση την επιστημονική επάρκεια και τις δεξιότητες του θεραπευτή.

Το παρόν άρθρο επιχειρεί να διερευνήσει αυτό το παράδοξο: τη θεραπεία χωρίς δέσμευση και την αλλαγή χωρίς επιθυμία.

Ο Πυθαγόρας ο Σάμιος (6ος αιώνας π.Χ.), φιλόσοφος, μαθηματικός, γεωμέτρης, λάτρης της μουσικής και της αρμονίας, δάσκαλος, εμπνευστής και δημιουργός της Πυθαγόρειας Σχολής, με ματιά ανατρεπτική, διέκρινε στον άνθρωπο τη δυνατότητα να γίνει κοινωνός σε όσα συμβαίνουν στο σώμα του και στον κόσμο γύρω του, ελευθερώνοντας τον αφενός από την αποκλειστική εξάρτηση από τον Θεό και αφετέρου εισάγοντας τις έννοιες του πλαισίου και των αμφίδρομων σχέσεων. Η υγεία για τον Πυθαγόρα είναι μία λειτουργική σχέση / κατάσταση, όπου η αρμονία, η ισορροπία του

σώματος, της ψυχής και του κόσμου του αισθητού σύμπαντος - που μας περιβάλλει - έχουν τον κύριο λόγο (Κυριζίδου, 2014).

Στην ασθένεια, η σχέση αυτή διαταράσσεται και ο άνθρωπος δυσλειτουργεί, και τότε οφείλει (έχει την υποχρέωση) να επανεξετάσει τις συνδέσεις του, τις αλληλεξαρτήσεις του και να δράσει, να μην παραμείνει παθητικός, να επαναφέρει τις σχέσεις ισορροπίας και να θεραπεύσει σώμα και ψυχή. Η θεραπεία, όπως αναφέρεται στον Πυθαγόρα, είναι μια πράξη εκούσια που απαιτεί την ενεργή συμμετοχή και ευθύνη του υποκειμένου.

Ο άνθρωπος έχει ηθική υποχρέωση να είναι - και όταν ασθενεί να γίνει - υγιής με μια απόφαση συνειδητή και ελεύθερη, έχοντας την ευθύνη της πράξης του. Το ερώτημα πόση ελευθερία διαθέτει ο άνθρωπος (πόση ελευθερία διατίθεται στον άνθρωπο), ώστε αυτός να οδηγηθεί και να οδηγήσει (σ)την θεραπεία του, να επηρεάσει τις συνθήκες μέσα στις οποίες ζει και από τις από τις οποίες (συν-)καθορίζεται.

Ο Viktor Frankl, νευρολόγος – ψυχίατρος και φιλόσοφος γεννημένος το 1905, στο βιβλίο του Ψυχοθεραπεία και Υπαρξισμός (1967), αναφέρει ότι ο άνθρωπος δεν είναι ελεύθερος, καθώς περιορίζεται από βιολογικές, ψυχολογικές και κοινωνικές συνθήκες. Είναι, άρα, ένα πεπερασμένο ον με ελευθερίες εντός ορίων. Διατηρεί, εντούτοις, ένα ισχυρό δικαίωμα, αυτό της ελευθερίας να επιλέγει μία θέση απέναντι στην περιορισμένη ελευθερία του. Έχει, δηλαδή, το δικαίωμα να υπερβεί τους καθοριστικούς για την ίδια του την ύπαρξη παράγοντες. Ερμηνευτικά, ο άνθρωπος έχει δικαίωμα για μια εκούσια, επιλεγμένη στάση που θα του εξασφαλίσει σκοπό και νόημα ζωής.

Η ελευθερία του πεπερασμένου ανθρώπου εμπεριέχει την ευθύνη της επιλογής του και αυτή είναι η αδιαμφισβήτητη ελευθερία του να κάνει υπερβάσεις στη ζωή του αλλά και να παραμένει στον εγκλωβισμό του πεπερασμένου.

Ο Ασκληπιός, θεός-θεραπευτής των νόσων, ανακουφιστής των σκληρών πόνων, προσδιόρισε τις προϋποθέσεις για τη θεραπεία. Στα ιερά του, που λειτουργούσαν σαν θεραπευτήρια, οι ιερείς προετοίμαζαν το “θεραπευτικό συμβόλαιο” για τη θεραπεία τόσο του σώματος όσο και της ψυχής του αιτούντος. Η επιγραφή στην κεντρική είσοδο του Ασκληπείου της Επιδαύρου ήταν καθοριστική:

“Άγνὸν χρῆ νηοῖο θυώδεος ἐντὸς ἰόντα”

“Ἐμμεναι· ἀγνείη δ’ ἔστι φρονεῖν ὄσια”

“Καθαρός πρέπει να είναι όποιος εισέρχεται στον ευωδιαστό ναό.

Καθαρός όμως σημαίνει να έχεις αξίες σκέψεις και αγνές σκέψεις”

Ερμηνευτικά, αναφέρεται σε αυθεντικές (όχι δευτερες) σκέψεις, με ξεκάθαρη και μοναδική επιθυμία να εισέλθει στον ναό, αποδεχόμενος τη διαδικασία της θεραπείας. Προϋποθέσεις για την αποδοχή αποτελούν η πίστη και το θάρρος του αιτούντος θεραπεία, δια της συμμετοχής στη θαυματουργική διαδικασία. Πίστη σε αυτό που θα συμβεί, το θαύμα της ίασης. Κάθε θεραπεία σώματος και ψυχής εμπεριέχει ένα μικρό θαύμα. Πίστη στη σχέση με τον ιερέα – θεραπευτή. Εμπιστοσύνη σε εκείνον που θα οδηγήσει στη θεραπεία. Θάρρος για να μην δειλιάσει κανείς, να υπερβεί τους δισταγμούς

του και να τολμήσει την ανατροπή. Να αντέξει την αποσταθεροποίηση της πρότερης κατάστασης που τον ορίζει (εγκλωβίζει) μέσα στην ασθένεια και να τολμήσει την ίαση.

Φαίνεται ότι ποτέ η θεραπεία, η ίαση και η επανάκτηση/αποκατάσταση της ισορροπίας και της αρμονίας στη ζωή ενός ανθρώπου δεν χαρίζονταν. Ποτέ δεν ήταν μια παθητική διαδικασία παραχώρησης, χωρίς το υποκείμενο να επιθυμήσει, να πιστέψει, να τολμήσει, να σηκώσει την ευθύνη της αλλαγής (του), να γίνει κύριος του εαυτού του, να επανα-νοηματοδοτήσει τη ζωή του και εν τέλει να ιαθεί.

Όμως: **“Θέλεις υγιάς γενέσθαι;”**

Στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη συναντάμε το θαύμα της θεραπείας του παράλυτου της Βηθεσδά από τον Ιησού-θεραπευτή. Ο παραλυτικός υπήρξε για 38 χρόνια άρρωστος, ανήμπορος, ανάπηρος, καθηλωμένος στο κρεβάτι του. Μοναδικός τόπος και τρόπος θεραπείας ήταν η λίμνη Βηθεσδά, με πέντε στοές γεμάτες ασθενείς, που περίμεναν καρτερικά τον Άγγελο του Θεού να ταράξει τα ύδατα. Στηριζόμενοι στη μοναδική και παράδοξα (ή και παράλογα) ανταγωνιστική ελπίδα για ίαση εκείνου που πρώτος θα βυθιζόταν στα ταραγμένα νερά.

Ο Ιησούς-θεραπευτής έθεσε το ερώτημα. Γιατί; Όταν κάποιος υποφέρει μέσα στην ασθένεια του τόσα χρόνια, δεν είναι αυτονόητο ότι μία και μοναδική επιθυμία έχει; Να γίνει καλά, να απαλλαχθεί από τη βάσανο της αρρώστιας του. Γιατί να θέλει να παραμένει καθηλωμένος στο πάσχον σώμα και τη θλίψη της ψυχικής μοναξιάς του, αδύναμος να αγαπήσει και να αγαπηθεί; Γιατί να μην επιθυμεί να χαρεί τη ζωή του, με νέους υγιείς όρους;

Φαίνεται ότι η απάντηση δεν είναι αυτονόητη και -οπωσδήποτε- η ανάγνωση δεν είναι μονοσήμαντη. Υπάρχουν άνθρωποι που καθηλώνονται στη βάσανό τους, γιατί αυτό καθίσταται νόημα της ζωής τους. Ζουν και υπάρχουν μέσα από τη θυματοποίηση της ύπαρξής τους. Προβάλλουν συχνά τα δικά τους ελλείμματα (πάθη, παθήματα, βάσανα) στον άλλον και έτσι υπάρχουν μέσα από αυτόν που αποτελεί την πηγή και την αιτία της βασανισμένης (από την ασθένεια/αναπηρία) ύπαρξής τους.

Ο άλλος φταίει, υποφέρω εξαιτίας του άλλου.

“Κύριε, άνθρωπον ούκ έχω ίνα όταν ταραχθῆ τό ὕδωρ βάλη με εἰς τήν κολυμβήθραν”

(Ιωάν. 5.7).

Ο Ιησούς-θεραπευτής έθεσε το ερώτημα της επιλογής και της ευθύνης. Σε αυτήν την κομβική στιγμή υπάρχει η τρομερή απουσία μιας καθαρής απάντησης. Μιας απάντησης που θα δέσμευε τον θεραπευόμενο στη θεραπεία του. Δόθηκε, αντ' αυτής, το μήνυμα της “αδυναμίας” στο οποίο υποκρύπτεται “η δύναμη της αδυναμίας”.

“Άνθρωπον ουκ έχω...”

Ο παραλυτικός άνθρωπος, που υποφέρει μέσα στην ασθένεια του σώματος και την απόλυτη μοναξιά της ψυχής του και την ανυπαρξία των τροφοδοτικών σχέσεων, δεν έχει άνθρωπο.

Στο βιβλίο του “Κρυμμένη ψυχική ομορφιά” ο Δημήτρης Καραγιάννης (2024), ψυχίατρος παιδιών και εφήβων και υπαρξιακός-συστημικός ψυχοθεραπευτής, υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος χρειάζεται πίστη, εμπιστοσύνη και τόλμη για την υπέρβαση του να υψωθεί πάνω από τον φοβισμένο, αδύναμο, ταραγμένο, σκοτεινό εαυτό του. Αυτήν που θα τον λυτρώσει από ό,τι τον καθόριζε και τον ακινητοποιούσε και θα οδηγήσει στην αποκάλυψη της εσωτερικής αλλαγής και την ανάληψη της ευθύνης της ελευθερίας του. Πρόκειται για τη συντέλεση ενός μικρού θαύματος ή, ακριβέστερα, για τη φανέρωση του θαύματος που κρύβεται πάντα στον σκοτεινό πυρήνα του εαυτού και είναι αυτό το θαύμα της θεραπείας.

Το -φαινομενικά και σε πρώτη ανάγνωση- ερώτημα για το προφανές ακολουθείται από τον -φαινομενικά και σε πρώτη ανάγνωση- σκανδαλώδη και παράτολμο λόγο του Ιησού-θεραπευτή, με το βλέμμα του να συναντά το βλέμμα του παραλυτικού:

“Έγειρε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει.”

Πίστεψε, τόλμησε, μην περιμένεις να σε σηκώσει κάποιος. Πάρε στην πλάτη σου τον ανάπηρο, αβοήθητο εαυτό σου, όλο το παρελθόν που σε καθόρισε. Είναι η στιγμή που απελευθερώνεσαι, επανακαθορίζεις τους όρους, γίνεσαι αυτό που οφείλεις να είσαι, εκπληρώνεις το ειδικό νόημα της ζωής σου και δεσμεύεσαι σε αυτό (Frankl, 1987).

Θεραπεία – Ψυχοθεραπεία ένα θαύμα

Σε μια ελεύθερη απόδοση, το σημείο μηδέν του Σαρτρ ταυτίζεται με τη στιγμή που καθίσταται συνειδητό ότι κάποιος δεν καθορίζεται από τη γεγονικότητα αλλά μπορεί να γίνει είτε σκέφτεται να γίνει αυτό που θέλει να γίνει. Πρόκειται για το μείζον διακύβευμα της μοίρας του ανθρώπου και της ελευθερίας του να ζει χωρίς να καθοδηγείται από την γεγονικότητα (Ρεκαλάκι, 2024).

Στο σχηματικό τρίγωνο “Θεραπευτής - Θεραπευόμενος - Θεραπευτική Σχέση” τίποτε δεν προϋπάρχει. Κάθε ρόλος νοηματοδοτεί τον άλλον, και οι δύο μαζί τη σχέση η οποία δημιουργείται όταν την επιθυμία του ανθρώπου να αναζητήσει τον θεραπευτή του, ακολουθεί η αποδοχή του θεραπευόμενου από τον θεραπευτή του. Συνοδοιπόροι στον θεραπευτικό δρόμο, δημιουργούν έναν δεσμό, ένα θεραπευτικό δίχτυ που εμπεριέχει ρόλους και διεργασίες. Νήματα εμπιστοσύνης, πίστης, δέσμευσης, σύνδεσης, ασφάλειας, επιθυμίας, ευθύνης, αγάπης, σεβασμού, αμεροληψίας, θάρρους συναρμόζονται και ματίζονται, όταν χρειαστεί, διασφαλίζοντας άοκνα (με συνέπεια και συνέχεια) την αξιοπιστία και την ασφάλεια του θεραπευτικού έργου.

Τι θεραπεύει, άραγε, η σχέση, ο λόγος, το βλέμμα; Ο λόγος και το βλέμμα, ως μέσα έκφρασης/δήλωσης της σχέσης λειτουργούν ως καθρεφτίσματα, συγκροτούν τον ασφαλή δεσμό, και αναπτύσσουν τη δύναμη που θα επιτρέψει στον θεραπευόμενο να βρει το θάρρος να σταθεί όρθιος, να επηρεάσει τις διεργασίες μέσα του και γύρω του, να γίνει ο ίδιος οι ενέργειές του και να ανακαλύψει το νόημα της ζωής του. Πρόκειται για την ομορφιά της ψυχοθεραπείας που αποκαλύπτει την ομορφιά της ανθρώπινης ύπαρξης. Ακόμη και όταν ο δρόμος είναι δύσβατος στη θεραπευτική συνοδοιπορία, το μαγικό ταξίδι της αποκάλυψης καθίσταται βίωμα. Όμως δεν είναι πάντα έτσι...

Νομικό Σύστημα και Θεραπεία

Μπορεί ένας άνθρωπος να οδηγηθεί στη θεραπεία όχι αυτοβούλως αλλά από υποχρέωση, υπόδειξη, εξαναγκασμό, φόβο ή συμφέρον; Μπορεί να καταστρατηγηθεί το αυτεξούσιο και η ελευθερία του ανθρώπου να επιλέξει και να αναλάβει την ευθύνη; Το σημείο μηδέν του Σαρτρ είναι, άρα, η συνειδητότητα/αυτεπίγνωση ότι υπάρχουν επιλογές, ότι ο άνθρωπος μπορεί να αποστασιοποιηθεί από έναν αυτοματοποιημένο εαυτό, που λειτουργεί αυτόματα μη επιδεχόμενος αλλαγών. Πώς όλα αυτά μπορούν να συμβούν χωρίς την επιλογή με την ελεύθερη βούληση; Όταν αίρονται οι προϋποθέσεις και αποφασίζει άλλος τι χρειάζεται για το καλό του.

Νομικό Σύστημα Δικαίου

Το Δίκαιο είναι ένα σύστημα υποχρεωτικών κανόνων που ρυθμίζουν την κοινωνική οργάνωση, τη λειτουργία της κοινωνίας (τι πρέπει και τι δεν πρέπει), τις σχέσεις μεταξύ των ατόμων και του κράτους. Έχει επιτακτικό χαρακτήρα, είναι ετερόνομο, επιβάλλεται εξωτερικά, είναι κανονιστικό. Εμπεριέχει κανόνες που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά των πολιτών. Είναι εξαναγκαστικό και η μη συμμόρφωση επιφέρει κυρώσεις. Οι νόμοι του ισχύουν για όλους, ανεξαρτήτως προσώπου. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και με στόχο τη λειτουργικότητα μιας κοινωνίας, οι δικαστικές και οι εισαγγελικές αρχές παραπέμπουν συχνά, κατά τρόπο ετερόνομο και επιτακτικό, ανθρώπους σε συμβουλευτική – θεραπεία. Η συμβουλευτική είναι μία διαδικασία αλληλεπίδρασης μεταξύ ενός ειδικού και ενός ανθρώπου που αναζητά βοήθεια με στόχο την προσωπική ανάπτυξη σε διάφορους τομείς της ζωής του, ώστε να βελτιώσει την ποιότητά της.

Κατά συνέπεια, η συμβουλευτική στοχεύει επίσης στην αλλαγή και τη μετακίνηση αλλά με ποιούς όρους; Δικογραφίες, δικαστικές αποφάσεις, εκθέσεις τεχνικών συμβούλων, γνωματεύσεις, εισαγγελικές παραγγελίες, έγγραφα που περιέχουν πλήθος πληροφοριών, υλικό σημαντικό για τους ανθρώπους που τους αφορά. Κάποιες φορές, αναγνωρίζεται η ίδια η ιστορία των ανθρώπων ανάμεσα στις γραμμές των νομικών εγγράφων.

Μα κυρίως εμπεριέχουν μια γεγονόττητα¹ που δημιουργεί έναν ψευδώς πλήρη εαυτό που καθηλώνει. Δεν υπάρχει χώρος για μετακίνηση, δεν υπάρχει επιθυμία για προσωπική αλλαγή. Επιθυμία είναι η αλλαγή του άλλου. Ο άλλος είναι η βάση. Δεν μπορούν να δουν αυτό που ο θεραπευτής βλέπει. Η παθολογία και η δυσλειτουργία μέσα στην οποία είναι καθηλωμένοι έχει γίνει τρόπος ζωής, όπως το κρεβάτι του παράλυτου της Βηθεσδά.

Έτσι, το καθάριο ερώτημα θέλεις να αλλάξεις, θέλεις να μετακινηθείς, γίνεται μια σειρά από προϋποθέσεις. Αν είχα κάποιον να με βοηθήσει, αν άλλαζε ο άλλος, αν το σύστημα ήταν δίκαιο, αν... Και εδώ, μέσα στις προϋποθέσεις προστίθεται και ο θεραπευτής. Αν έχουν δικαιωθεί κατά τον νόμο, τότε το αίτημα είναι συνέχισε να με δικαιώνεις και έτσι είσαι μαζί μου.

Αν έχουν αδικηθεί από τον νόμο, τότε το αίτημα είναι δικαίωση με εσύ. Αν το κάνεις, είσαι μαζί μου, αν δεν το κάνεις, είσαι εναντίον μου. Έρχονται σαν αντίδικοι και συχνά παραμένουν μέχρι τέλους σε αυτούς τους ρόλους.

¹γεγονικότητα: Για τον Σαρτρ, ο άνθρωπος είναι μία σύνθεση γεγονικότητας (τι είναι ήδη) και υπέρβασης (τι επιλέγει να γίνει).

Σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή αποτελεί η σχέση τους με τον δικηγόρο. Μια σχέση που έχει προηγηθεί, έχει ήδη δομηθεί, καθοδηγεί, προστατεύει, εκπροσωπεί, υποστηρίζει, εμπεριέχει ένα συμβόλαιο που απαιτεί ειλικρίνεια και εμπιστοσύνη, έννοιες όπως ο εντολέας μου, ο εντολοδόχος μου. Υπερασπίζεται το δίκαιο του εντολέα, χωρίς την προϋπόθεση της αλλαγής και της μετακίνησης.

Έτσι οι άνθρωποι βιώνουν μια παράλληλη εξουσιαστική σχέση και ένα διπλό μήνυμα. Σαν εντολοδόχος σου, θα συνεχίσω να σε προστατεύω και να σε υπερασπίζομαι με την προϋπόθεση ότι δεν θα αλλάξεις, δεν θα μετακινηθείς. Ως θεραπευτής μπορώ να σε βοηθήσω και να σε υπερασπιστώ, με την προϋπόθεση ότι συνειδητά θέλεις να αλλάξεις και να μετακινηθείς. Μοιάζει σαν ψευδο-αδιέξοδο. Στο ίδιο αδιέξοδο μπορεί να παγιδευτεί και ο θεραπευτής. Να νιώσει αδύναμος και τότε είτε να επιτεθεί είτε να αφομοιωθεί στο σύστημα, χάνοντας τη θεραπευτική του δύναμη. Κινδυνεύει να γίνει έναν κομμάτι στο παζλ δικαιοσύνη, ψυχική υγεία, οικογένεια, κοινωνία. Ένας ακόμα κριτής των ανθρώπων, συμμαχώντας είτε με το σωστό είτε με το άδικο.

Ίσως η λύση είναι η υπέρβαση του θεραπευτή, στη διαφύλαξη του ρόλου του, με το να μην επιζητά, επιδιώκει, προσδοκά καμία αλλαγή / μετακίνηση, γιατί αυτό δεν είναι στις δικές του επιλογές. Η αλλαγή είναι επιλογή και επιθυμία του άλλου. Ως θεραπευτής καλείται να αναδείξει το ψευδές του πλήρους εαυτού του άλλου, εκεί όπου δεν υπάρχει χώρος για μετακίνηση. Το αν ο άλλος θελήσει να μετακινηθεί είναι στη δική του υπέρβαση, και τότε έχει νόημα η δημιουργία ενός συμβολαίου, που θα υποστηρίξει τη θεραπευτική συνοδοιπορία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Frankl, V. (1987). Ψυχοθεραπεία και Υπαρξισμός. Η λογοθεραπεία στην πράξη. Εκδ: Ταμασός.

Καραγιάννης, Δ. (2024). Κρυμμένη Ψυχική Ομορφιά. Εκδ. Αρμός.

Κυριζίδου, Π. (2014). Το αίτημα της ίασης των ασθενών στη λαϊκή θρησκευτικότητα.
Doi:10.12681/eadd/36627

Recalcati, M. (2024). Επιστροφή στον Ζαν Πολ Σαρτρ. Ύπραξη παιδική ηλικία και επιθυμία. Εκδ. Κέλευθος.